

วิกฤตการณ์ที่มีเด็กกำพร้าที่บิดามารดาเสียชีวิตจากโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นสิ่งที่ท้าทายมนุษยชาติ และเป็นปัญหาของสังคมโลกอยู่ในขณะนี้ ในประเทศไทยมีการคาดประมาณว่ามีเด็กกำพร้า 1 แสนคน ที่สูญเสียบิดามารดาจากโรคเอดส์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาผลกระทบด้านจิตสังคมจากการติดเชื้อเอชไอวีของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก และเพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันและลดผลกระทบที่มีต่อเด็กดังกล่าว โดยทำการศึกษาในท้องที่ 3 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนธันวาคม 2453 - เดือนพฤษภาคม 2545 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย เด็กอายุ 6 - 14 ปีที่บิดามารดาติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 61 ราย บิดาจำนวน 2 ราย มารดาจำนวน 18 ราย และญาติสูงอายุ จำนวน 34 ราย รวมทั้งบุคคลที่อยู่ในชุมชนที่เด็กและครอบครัวอาศัยอยู่ จำนวน 116 ราย

ข้อมูลเชิงคุณภาพทำการรวบรวมโดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์รายบุคคล การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง และการวาดภาพเพื่อการทดสอบทางจิตวิทยา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 5 ชุด ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก แบบประเมินความวิตกกังวลของเด็ก และแบบบันทึกพฤติกรรมเด็กขณะร่วมกิจกรรม แบบประเมินความเครียดของผู้ปกครองและแบบประเมินทัศนคติของคนในชุมชน การรวบรวมข้อมูลดำเนินไปพร้อมกับการจัดโครงการพัฒนาทักษะชีวิต และโครงการการจัดการความเครียดสำหรับเด็ก โครงการการจัดการความเครียดสำหรับผู้ปกครอง

ผลจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กมีประสบการณ์ที่ได้รับความกดดันทางจิตใจ อารมณ์ ทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิตของบิดามารดา แม้ว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความวิตกกังวลของกลุ่มจะอยู่ในระดับต่ำ แต่เด็กส่วนใหญ่กล่าวถึงถึงความรู้สึกกดดัน โศกเศร้าเสียใจ อ้างว้างเปล่าเปลี่ยว การถูกแยกแอกจากสังคม การถูกเพื่อนล้อเลียน และหลายคนมีแนวโน้มประเมินค่าตนเองไปในทางลบ นอกจากนั้นการประเมินจากภาพวาดยังพบว่า เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความยากลำบากในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในบ้าน มีความรู้สึกในคุณค่าตนเองน้อย อย่างไรก็ตามภายหลังการร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตและกิจกรรมการจัดการความเครียด เด็กจำนวนมากมีความเชื่อมั่นในตัวเองเพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมการแสดงออกในทางบวกมากขึ้น

บิดามารดาและญาติสูงอายุของเด็กก็ตกอยู่ในภาวะเครียดอันเนื่องมาจากจาก ความยากจน ความกังวลเกี่ยวกับอนาคตของเด็กและสุขภาพของตนเอง การถูกแยกจากสังคมและตราประทับ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความเครียด พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของทั้งกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ ในส่วนของบุคคลในชุมชนนั้น พบว่า ทัศนคติและการยอมรับเด็กที่บิดามารดาติดเชื้อเอชไอวียังมีความแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนช่วยเหลือและให้ความร่วมมือดีพอสมควร

ผลการศึกษานี้ ควรจะเป็นประโยชน์กับบุคลากรด้านสุขภาพในการพัฒนากลยุทธ์และแนวทางที่เหมาะสม ในการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กและครอบครัว ซึ่งความร่วมมือร่วมใจอย่างเต็มใจของคนในชุมชน มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายได้

The crisis of AIDS orphans is one of the humanitarian and developmental challenges facing the global community. In Thailand it is estimated that there are 100,000 children who have lost their parents to AIDS. The objectives of this study are: to explore the psychosocial impacts of adult HIV on children; and to explore family and community participation in prevention and reduction of psychosocial impacts.

The study was conducted during December 2000-May 2002 in 3 districts of Chiang Mai, Thailand. The participants were 61 children aged 6-14 years, 2 fathers, 18 mothers and 34 elder relatives, and 116 the villagers who lived in the same area with the affected family.

Focus group discussions, informal interviews, unstructured observations and projective techniques were employed to obtain qualitative data. Quantitative data were collected using 5 sets of questionnaires including the Demographic Data Form, the STAI-C and the Behavior Checklist Scale for children, the Symptom Checklist Scale for parents and elder relatives, and the Attitude Toward AIDS Orphans Scale for the villagers. The children attended life skills and stress management programs, and the parents and elder relatives attended stress management programs.

The results of the study indicated that the children experienced psychological distress before and after a parent died. Despite a low level score of anxiety, the majority of children expressed feelings of depression, sadness, loneliness, being discriminated against, being teased by school friends and tended to evaluate themselves negatively. The projective technique, H-T-P test revealed that many children had difficulty in building relationship with others, were anxious about the home situation, and had low self-esteem. After attending the life skills and stress management programs, the majority of them were more confident and showed more positive behaviors.

The parents and elder relatives were under stress due to poverty, worrying about the child's future and their own health, social isolation and stigmatization. After attending the stress management program, most of them had a low level of stress. There were varying levels of acceptance from people in the communities where the children and families lived. However, the community leaders were supportive and cooperative.

The findings of this study should be helpful for health professionals to develop strategies to help and support children and their families. Community willingness and participation is very important in achieving this goal.